

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 130/2018 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Sari Alho, työ- ja elinkeinoministeriö
- puheenjohtaja Pauli Ståhlberg, Kuluttajariitalautakunta
- johtava kuluttajaoikeusneuvoja Nina Konu, Uudenmaan maistraatti
- johtaja Maija Puomila, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- erikoistutkija Juhani Puisto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, edustaen Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry:tä
- pääsihteeri Juha Beurling, Kuluttajaliitto — Konsumentförbundet ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan maistraattien tehtävänä olevan kuluttajaneuvonnan siirtämistä Kilpailu- ja kuluttajavirastolle. Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annettuun lakiin lisättäisiin kuluttajaneuvonnasta annetun lain säännökset kuluttajaneuvonnan sisällöstä, kuluttajaneuvontaan oikeuteista, kuluttajaneuvonnan maksuttomuudesta ja kuluttajaneuvontapalvelujen ostamisesta. Kilpailu- ja kuluttajaviraston tehtäviin lisättäisiin kuluttajaneuvonnan järjestäminen. Laki kuluttajaneuvonnasta kumottaisiin. Kuluttajariitalautakunnasta annettuun lakiin ja valmiuslakiin tehtäisiin teknisiä muutoksia.

Esityksellä ei olisi vaikutuksia kuluttajaneuvonnan nykyiseen resursointiin.

Valiokunnan mietintö TaVM 18/2018 vp

Ehdotettu laki liittyy pääministeri Juha Sipilän hallituksen tekemään linjaukseen valtion hallinto-tehtävissä noudatettavista periaatteista ja on osa maistraattien uudelleenorganisointia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2019 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotuksen lähtökohdat ja keskeiset vaikutukset

Ehdotus on osa maistraattien uudelleenorganisointia. Uudistuksen lähtökohtana ovat hallituksen linjauksen mukaiset valtion hallintotehtävissä noudatettavat periaatteet: 1. valtakunnallinen toimivalta silloinkin, kun tehtävät edellyttävät alueellista tai paikallista läsnäoloa, ja 2. valtakunnallisesti yhtenäisen toimintatavan ja ratkaisukäytännön soveltaminen.

Kuluttajaneuvonnan osalta näitä periaatteita pyritään toteuttamaan siirtämällä tehtävät Kilpailu- ja kuluttajavirastoon vuoden 2019 alusta alkaen. Kuluttajaneuvontatehtäviä hoitava henkilöstö, 58 henkilötyövuotta vastaava resurssi, siirtyisi suoraan valtion virkamieslain säännösten perusteella maistraateista Kilpailu- ja kuluttajavirastoon. Muutos olisi lähtökohdiltaan kustannusneutraali.

Kuluttajaneuvonnan voidaan arvioida sopivan toiminnallisesti ja rakenteellisesti hyvin Kilpailu- ja kuluttajavirastoon, ja talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisen perusteella esityksiä on pidetty perusteltuina. Toisaalta muutos on jatkumoa nykytilalle, koska Kilpailu- ja kuluttajavirasto on jo maistraattien osalta vastannut kuluttajaneuvontalain mukaisesti kuluttajaneuvonnan johdosta, ohjauksesta ja valvonnasta. Uudistuksen voidaan arvioida edelleen selkeyttävän hallinnon rakenteita, tehostavan resurssien käyttöä ja asiakaspalvelua sekä yhtenäistävän ratkaisukäytäntöä.

Samassa yhteydessä esitetään kumottavaksi kuluttajariitalautakunnasta annetusta laista säännös, joka koski velvollisuutta antaa oikeudellista neuvontaa ja opastusta kuluttajaneuvojille. Säännöstä ei pidetä enää tarpeellisena, koska valtion viranomaisten välistä yhteistyötä koskee jo hallintolain 10 §. Talousvaliokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, ettei muutoksella ole tarkoitettu muuttaa periaatetta, että kuluttajariitalautakunta jatkossakin antaisi tarvittaessa neuvontaa ja opastusta kuluttajaneuvonnan tehtävissä työskenteleville.

Talousvaliokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina ja puoltaa niiden hyväksymistä muuttamattomina.

Ahvenanmaan asema

Kuluttajaneuvonnan järjestämisestä Ahvenanmaan maakunnassa säädetään Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1141/1991). Tätä koskeva hallituksen esitys HE 135/2018 vp on eduskunnan käsiteltävänä. Ehdotettu muutos on luonteeltaan lakitekninen. Itsehallintolain 30 §:n 11 kohdan täy-

Valiokunnan mietintö TaVM 18/2018 vp

dentäminen lakiteknisesti on tarpeen, koska Ahvenanmaan viranomaisilla, jotka ehdotetun lainkohdan mukaan vastaisivat Kilpailu- ja kuluttajavirastolle kuuluvasta kuluttajaneuvonnasta Ahvenanmaalla, on oikeus saada valtiolta korvaus kuluttajaneuvonnan hoitamisesta Ahvenanmaalla. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on katsottu, että hallituksen esitykseen 135/2018 vp sisältyvä lakiehdotus voidaan hyväksyä sillä edellytyksellä, että nyt käsiteltävään hallituksen esitykseen 130/2018 vp sisältyvät ehdotukset on ensin hyväksytty.

Kuluttajaneuvojiin sovellettavat kielitaitovaatimukset

Ehdotuksen käsittelyn yhteydessä on ilmennyt huolenaihe kuluttajaneuvontaan liittyvien ruotsin kielen kielitaitovaatimusten kumoamisesta. Nyt käsiteltävä hallituksen esitys ei suoraan vaikuta kielitaitovaatimuksiin, mutta valtiovarainministeriö valmistelee asiaan liittyvän rekisteriasetuksen (248/1996) 5 ja 10 a §:n muuttamista. Näistä jälkimmäinen merkitsisi sitä, että tällä hetkellä voimassa oleva tiettyihin maistraatteihin sovellettava säännös ruotsin kielitaitovaatimuksista kumottaisiin. Asiasta säädettäisiin jatkossa yleislaeissa eli kielilaissa ja julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetussa laissa.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että uudistuksen lähtökohtana on maistraattien palveluksessa tällä hetkellä olevien kuluttajaneuvojien siirtyminen Kilpailu- ja kuluttajaviraston alaisuuteen. Myös kuluttajaneuvojien sijainti nykyisillä työssäkäyntialueillaan säilyisi ennallaan eikä siirto edellyttäisi muuttoa toiselle paikkakunnalle. Muutos ei näin ollen välittömästi merkitsisi muutoksia henkilöstöön, sen sijaintiin alueilla tai asiakkaille tarjottaviin palveluihin, eikä sen siten pitäisi aiheuttaa myöskään ruotsin kielellä annettavan kuluttajaneuvonnan heikkenemistä. Talousvaliokunta pitää kuitenkin tärkeänä turvata ruotsin kielen osaaminen kuluttajaneuvonnassa myös jatkossa. Tämä tulee huomioida sekä Kilpailu- ja kuluttajaviraston rekrytointipolitiikassa että tarvittaessa Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun asetuksen säännöksiä muuttamalla. Talousvaliokunta pitää samoin tärkeänä seurata kuluttajaneuvontaan liittyvän ruotsin kielen osaamisen riittävyyttä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 130/2018 vp sisältyvät 1.—4. lakiehdotuksen.

Helsingissä 6.11.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Martti Mölsä sin
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Harry Harkimo liik
jäsen Petri Honkonen kesk

Valiokunnan mietintö TaVM 18/2018 vp

jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Eero Lehti kok
jäsen Markus Lohi kesk
jäsen Lea Mäkipää sin
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Joakim Strand r
jäsen Antero Vartia vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen